

ԶԱՐԱՏՈՒՍՏԻ ՎԿԱՆԵՐԸ

բազ Ճ. Բ Ա. Բ Ի Ն Ի

۱۰

ԴԱՐՄՈՒՆԱՊԵՏԻ ԱԻԱՆԴԱՎԵՊԸ

Հակայ սրահ մը Պապին Պալատին մէջ,
դիշերուան առաջին պահն է :

Ընդարձակ ու սեւ գրասեղանին վրայ դրուած երեք պատրոյզով արծաթէ կանթեղ մը Հաղիւ կը փարատէ սրահին թանձր մթութիւնը :

Գրասեղանին ետեւը՝ անտեսանելի ա-
թոռի մը վրայ նստած է, փոքրիկ ծերունի
մը, բոլորովին սպիտակ: Ճաղատ գլուխի-
ւու մաշած դէմքը բոլորովին գունատ, աչ-
քերը պայծառ, զգեստը ճերմակ: Կեղես-
տինոս Զ. Պապն է, առանձին՝ որ կը
սպասէ:

Խորը դուռ մը կը բացուի . մանիշակա-
դոյն հագուած մարդ մը ներս կը մտցնէ
սպասուած այցելուն եւ կ'աներեւութանայ :

Սապաթայի պէն Շալոմ, Աքսորի Բա-
բունապետը, դանդաղ ու ծանր քայլերով
կը մօտենայ սեղանին ու լոյսին:

Ծերութեան նախօրեակին մէջն է, բայց
տակաւին ուղիղ եւ ուժեղ։ Խարսեաշ-
կարմիր մազերը կը ծածկեն ծոծրակը, մօ-
րուքը աւելի վառ կարմիր՝ կ'իջնէ մինչեւ
կուրծքին կէսը։ Թխորակ դէմքին վրայ
կը փայլին երկու աչքերու սեւ մարգարիտ-
ները։ Տիրապետող քիթ մը կը հակի թանձր
շրթունքներուն վրայ որ կը տեսնուին մօ-
րուքին մէջէն։ Մինչեւ ոտքերը հասնող
սեւ պաստառէ վերաբկու մը կը ծածկէ
թառունապետին փառահեղ հասակը։

Պապին առջեւ հասնելուն կանգ կ'առնէ
եւ կարծես կ'ուոզէ ծնրադրել, բայց ընդ-

Հակառակն միայն գլուխը կը խոնարհեցընէ առանց խօսելու:

Կեղեստինոս Զ. անոր կը նայի միայնա-
կեացի յատակ աչքերով եւ ձեռքը կը բար-
ձրացնէ օրհնութիւն տալու ձեւով՝ բայց
շարժումը առաջ չի տանիր :

Землю люби.

Մեզի ըստն որ շատ ատենէ ի վեր կը
խնդրես մեր առջեւ դալ ժողովուրդիդ ա-
նունովը աւետելու համար ուրախ լուր մը :
Ուղեցինք փափաքդ կատարել, որովհետեւ
Քրիստոսի փոխանորդը պարտականութիւն
ունի ընդունելու ամէն անոնք որ իրեն կը
դիմէն: Խօսէ՛ ուրեմն քեզի մտիկ կ'ընենք:

Սբութիւն, կ'ըսէ բարձրաձայն Սպա-
պաթայի պէն Շալոմ, սրտիս խորէն չը-
նորհակալ կ'ըլլամ Զեր զիջողութեան հա-
մար: Ասիկա կեանքիս ամէնէն սոսկալի
եւ ամէնէն երջանիկ վայրկեանն է: Տա-
րիներ թուող շաբաթներէ ի վեր կը սպա-
սէի հառաչանքով եւ աղօթքով: Դուք չէք
կրնար երեւակայել ինչ բան հարկադրուե-
ցայ նուածել եւ յաղթել իմ մէջս ու չուր-
ջըս, այս ժամուն հասնելու համար: Ա-
րեւմուտք եւ արեւելք տեսան իմ արցունք-
ներս եւ լսեցին պաղատանքներս: Տարա-
կոյսները զիս խոցեցին, աշակերտներս
զիս լքեցին, բարեկամներս խելազարու-
թեանս վրայ լացին, թշնամիներս փորձե-
ցին սպաննել զիս: Բայց վերջապէս հո-
գեվարքի զիշերէն ծաղեցաւ յաղթանակի

Յաջողեցայ իմաստակները լմբերանել,
տատամածողները ցնցել, գաղճերը խամողա-
վառել, կամակորները խոնարհեցնել։ Եւ
Հիմա աշխարհիս ամէն կողմ ցրուած բո-
լոր հրեաները՝ լոյսը ճանչցած եւ իմ բեր-
նովս ձեզի կը խօսին։ Բոլոր եղբայրներս
պատրաստ են դաւանելու որ Յիսուս Քրիս-
տոս ճշմարիտ Մեսիան է, Դաւթի սերուն-
դէն, Աստուծոյ Միածին Որդին։ Ամէնքը
անհամբեր կը սպասեն իրմէ հիմուած
Եկեղեցին մէջ ընդունուելու վայրիկեա-
նին եւ կարենալ ըլլալու, Հայր Սուրբ,
Զեր որդիները։

Սապագաթայի պէն Շալոմ լոեց եւ զըս-
նեց կեղեստինոսի դէմքը, կարծես խըն-
դրելու կամ սպասելու իր մէկ խօսքին:
Բայց ծերունի Պապը անշարժ եւ լուս մը-
նաց, ընկղմած իր մտածութիւններուն
մէջ, իբրեւ թէ լսած չըլլար:
Այն ատեն, Բարունապիտը, աւելի ցած-
ձանով առունակից.

Թերեւս այս աւետիսը ձեզի այնքան ան-
հաւատալի կը թուի որ կը վախնաք առ-
ջենիդ ունենալ սնապարծ մը կամ մտա-
խար մը: Բայց ճշմարիս կ'ըսեմ Զեզի ո-
այլես յողնած ենք՝ մեր արհամարհուած է
մեկուսացած, ատուած եւ հալածուած
նախատուած եւ վոնսուած ըլլալէն: Մեն-
ալ այնքան տարիներ վերջ՝ կը փափա-
քինք այլեւս օտար երկիրներուն մէջ չ-
նկատուիլ իրեւ բորոտներ, իրուեւ կա-
յէնի թոռները եւ Յուղայի մեղսակիցնե-
րը: Պէտքը կը զգանք եղբայրական ձե-
քեր սեղմելու, վերատին գտնելու ա-
պլնջականութեան ծիծաղը, մասնակցելու
ձեր սեղաններուն, մեր երեսներուն վրա-
զգալու ներողութեան համբոյրը, սիրել-
ու սիրուելու: Մեր բոլոր յոյսը Զեր վրա-
է, Սրբութիւն: Մեր սրտերը կը բարախի-
մտածելով այն օրուան՝ երբ պիտի ո-
գչք արձակել աստուածասպանները եւ օր-
նել անիծեալները:

Եղբայրակիցներու հետ համաձայն
պատրաստած եմ հաշտոթեան արարող
կան կարգը։ Զեր հաճած և ընտրած օր
հրեաներու բազմութիւնը դուրս ալիս
խուժէ հրեայ թաղերէն, ժողովարանն

բէն, աշխարհի ամէն կողմէն։ Անծայր
թափօր մը պիտի կտրէ անցնի Հռոմը,
երգելով ապաշխարութեան սաղմոսներ,
եւ պիտի հաւաքուի Ս. Պետրոսի առջեւը։
Ամէնքս ալ հաղած պիտի ըլլանք սեւ վե-
րարկու եւ մոխիր ցանած մեր գլուխ-
ներուն վրայ։ Հրապարակին մէջտեղը պի-
տի դիմէնք Թալբուտափի եւ Միտարչիմի բո-
լոր օրինակները, որ կարելի պիտի ըլլայ
հաւաքել եւ իմ ձեռքերովս կրակ պիտի
տամ անոնց։ Հազիւ թէ սուտերու խարոյկը
մարի՝ փողերու ձայնը լուութեան նշան
պիտի տայ։ Տասներկու ուրունիներ, իւ-
րաքանչիւր ցեղէն հատ մը, բարձրաձայն
պիտի կարդան յետսկոչումի հանդիսաւոր
բանաձեւը յանուն հասարակութեան, որ
պիտի վաւերացնէ ամէն դաղարին ԱՄէն
գոշէլով։ Այն ատեն Զեր սրբութիւնը, շըր-
ջապատուած Քարտինալներէ, Խշաններէ,
Զօրավարներէ պիտի տեսնուի Մայր Եկե-
ղեցիին դրան վրայ։ Մենք ամէնքս ծնրա-
դիր պիտի երգենք գերագոյն պաղատանքի
սաղմոսը — Ի խորոց կարդացի — և մեր
յուսահատ ձայները երկնքի կամարները
պիտի թնդացնեն։ Հազիւ լուութիւնը տիրէ
Դուք Քրիստոսէն և Պետրոսէն Զեզի փոխ
անցուած իշխանութեամբ, պիտի արտասա-
նէք խօսքերը որ կ'արձակեն ու կը մաքրէ-
եւ Արլահամու զաւակներուն պիտի տա-
շուոյն Սրբոյ օրհնութիւնը։ Այն ատե-
նոտք պիտի ելենք մեր գլուխէն թօթափի
լով մոխիրը, գետին նետելով սեւ վերար-
կուները, եւ մեզ պիտի տեսնէք երախս
ներու սպիտակ զգեստով։ Զեր ետեւէն պի-
տի մտնէ անծայր թափօրը լեցնելով մե-
տաճարը, սաղմոսելով չնորհակալութեա-
եւ ցնծութեան երգեր։ Այն վայրկեանի
Զեզի կ'իյնայ որոշչէ ո՛ր ատեն պիտի ընդո-
նինք Փրկութեան Զուրը, և ո՛ր օրեւ պիտ-
ի կարենանք յադեցնել մեր հոգին՝ Յարո-
դեալին դոյցափոխուած Մարմնով։

Պարունակետը լոեց եւ անդամ մըն ս
սեւենց թիբերու սեւ փայլով փղոսկը
թափանցիկ գէմքը որ իր գիմացն է
Փապը Սապապթայիի խօսած ատեն զա
մանքի կամ ուրախութեան ոչ մէկ նշ
տուած չէր: Բայց այն պահուն՝ երբ

պատրաստուէր պատասխանելու, կարծես զիջման ու դարձին փոխարէն չնորհք մը թէ ախրութեան անակնկալ քող մը ծածկեց իր կապոյտ անուշիկ աչքերը:

Եթէ բոլոր ըսածներդ ճիշտ են, ըսաւ հանդարտ եւ համբերող ձայնով մը, չնորհակալ եմ թարձելոյն՝ որ ճիշտ զիս անարժան ծառաս ընտրած է այսպիսի մեծ հրաշք մը տեսնելու եւ այսքան անակնկալ միսիթարութիւն մը ունենալու: Եթէ հովիւրերջանիկ է իր մոլորեալ ոչխարը գտնելով, իր ուրախութիւնը հազար անդամ մեծ պիտի ըլլայ երբ ամբողջ կորսուած հօտ մը գտնէ: Դուք Աստուծոյ խոսուման անդրանիկներն եղաք եւ չօրը սեղանին վրայ միշտ տեղ կայ թափառական որդիներուն համար որ վերստին կ'ընդունին Հոգւոյն լոյսը: Բայց Նախախնամութենէ Մեղի յանձնուած պաշտօնին մէջ Մեր պատասխանառութիւնները ծանր են, շատ աւելի ծանր՝ քան ինչ որ կրնաս երեւակայել: Եւ սպասած խօսքդ արտասանելէ առաջ, պարտականութիւն ունիմ հարցնելու եւ խորհրդածելու: Քրիստոնեայ ժողովուրդը եւ մանաւանդ Աստուած՝ Մեղի պիտի զեղաստի սկզբանութիւնը: Առակին հայրը, ամէն շաբաթ չի կրկներ վերապարձած անառակ որդիին՝ իր փախուստի պատմութիւնը:

— Սապաթայի պէն Շալոմ, — ընդհատեց Կեղեստինոս, լեցուն և վճռական ձայներն եթէ անխորհուրդ եւ շուտափոյթ որոշողութիւն մը ընենք: Պարտական ենք, ուրեմն, Մեր որտին բնական դրացումները զսպելու եւ աւելի խոր քննելու քու դիտաւրութիւնդ: Մի՛ զարմանար յապաղման համար, եւ մի՛ վշտանար քեզի ուղղելիք հարցումիս: Լաւ կը ճանչնամ Հրեաները եւ զիտեմ որ կոյ ՏԱՄ ՈՐՊէՍ Զի ՏԱՄ կը գործադրեն: Ազատորէն խօսէն ինչ որ կը պահանջէք ձեր դարձին փոխարէն: Եթէ արդար է ձեր խնդրածը եւ Մեր իշխանութեան մէջ, ուրախութեամբ պիտի ըընորհնենք:

Սապաթայի պէն Շալոմի դէմքը այս վերջին խօսքերուն բոլորովին տժգունած էր եւ շրթունքները սկսան զողալ:

— Հայր Սուրբ, կը տեսնեմ որ ճշմարտապէս Հոգին Սուրբ կ'օգնէ Զեղի և Զեղի տարհուած է Հոգիներ ճանչնալու պարզեւը: Զեր ներշնչուած իմաստութիւնը կրցաւ մտքիս զաղանիքը կարգալ: Պէտք եմ խոսովանիլ որ՝ իմ ժողովուրդս վրաս պարտք դրաւ Զեր մօտ բարեխօսելու մեր

— Դու կը բանդաղուշէս Սապաթայի: Ինչ որ յիմարաբար կ'առաջանալ արդարաւուած պահանական եւ անդամական անդամական էր անդամական զողանիքը ողբերգութենէն վանի կրնար չարչարանիքի ողբերգութենէն վանի մանդամ զեղչել, նոյն իսկ՝ եթէ դու Հոգիները Զերը պիտի ըլլան:

Կեղեստինոսի փղոսկրէ դէմքը ձերմըկ:

ըութեան եւ ճշմարտութեան նախատինք էնութեան պարզ նիւթական գործիքներ եղան, զինուրոներ էին եւ պէտք էին հազարանդիլ: Իրենք յանցաւոր չէն: Եւ Պիղատոս ըմբոստ զոհ մ'եղաւ ձեր ամբանառութիւններուն եւ սպառնալիքներուն: Եթէ զինքը խարած ըլլայիք՝ երբեք Արդարին մահութիւն պիտի չափանութիւնը բարձր էր յանցանքին արկել, գերիներ աղատել, հիւանդներ առողջացնել, մերկեր հաղցնել, թշնամիներ ողոքել: Ամէն կողմէն ժողովուրդիւններէն աւելի զօրաւոր է:

— Հայր Սուրբ, մի՛ մերժէք մեր նուէրը: Մերժէն առաջ խորհրդացէք այն բոլոր բաներու մասին՝ որ այդ գանձովը կլնաք ընել, թշուառներ փրկել, գերիներ աղատել, հիւանդներ առողջացնել, մերկեր կ'առաջանալ էր յանցանքին ողոքել: Եթէ զինքը խարած ըլլայիք՝ ամբութիւնը:

— Թողլ այդպէս ըլլայ: Կ'ընդունինք յանցանքին բովանդակ ծանրութիւնը: Մեր հայրերը ինդրեցին որ Քրիստոսի արիւնը իրենց վրայ իյնայ եւ մենք չենք ուզեր ուրանաւ: Նայեցէք մեր մաղերուն՝ եւ առջւ պիտի խոնարհին ողորմութիւններէն աւելի զօրաւոր է: Եւ Քրիստոս երկինքներու բարձունքն երջանիկ պիտի ըլլայ տեսնելով որ սիրով կ'արտութիւնիք իր աղքատները, այսինքն Զինվաճկութիւնիք իր աղքատները, ամէն կողին:

— Մի՛ կարծեր որ զիս կրնաս փորձել: Ողորմութիւնն ալ կրնայ սաստանայի որումքի ժողովուրդին ձեռքով թափուած ամեր ժողովուրդին ըլլալ: Խնձի ըսել մի՛ տար որ արիւն հայրէլ առասպելական զինով րիւնը: Ամէն կաթիլ առասպելական զինով րիւնը: Ա. Աթոռը աղքատ է: պիտի վճարենք: Ա. Աթոռը աղքատ է: Պէտք ունի հեթանոսներուն առաքեալներ գրավելու, եւ այսօր կ'ուղէք վերատին զնել ձեր վաշուակութեամբ, զողովութեամբ դարերու ընթացքին դիզած պառուներով: Դու կը զառանցես բարունի: Եկեղեցին ոչ մէկ զընով կը ծախէ իր Աստուածը:

— Եւ սակայն կ'ուղէնք ընել այն՝ որ ինքնին Քրիստոս հրամայեց հարուստներուն. կը հրաժարենք մեր ոոկիէն. իր սիրոյն համար կը դառնանք աղքատ եւ մերկ: Աւելի ի՞նչ կրնաք պահանջէլ: Արդա՞ր է զիւական կոչել մեր հանգանդութիւնը՝ Ա. Եւ տարանին:

— Դու կը մոռնաս որ ձեր նուէրը սիմոնական դաշնաղութեան մը կապուած է: Ինքնակամ նուէրաստուութիւն մը չէ, այլ ևնթակարգեալ վճարում մը յանդուզն եւ անընդունելի պահանջի մը: Մենք չենք կրնար չարչարանիքի ողբերգութենէն վանի մանդամ զեղչել, նոյն իսկ՝ եթէ դու Հոգիները Զերը պիտի ըլլան:

Կեղեստինոսի փղոսկրէ դէմքը ձերմըկ:

— Սապաթայի, դուն կը հայհոյիս: Քա-

